

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

10. Quid de istis Numerorum obseruationibus & tota compositione, sit
sentiendum, & de cauendis vitijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Neque verò hic erit alienum Strebei, & aliorum recentiorum, in Ciceronianum numerorum usum observationes, & exempla notare, quibus conformari facilius imitatio possit. Cum igitur perodus tota debeat à capite ita fluere, ut ad extremum veniens ipsa consistat, non modo ambitus clausulæ, sed etiam principia, atque media notanda sunt.

IN PRINCIPIIS HI FER-
mè probantur pedes.

Creticus.

Vt (Neminem vestrum ignorare arbitror a Iudices.)

Pann.

Vt (At beneficio sum vsus tuo. Leuia sunt hæc in hoc reo crimina.)

His adijce dichorem, & bacchium, & palimbachium; ut non enim potest ea natura, quæ tantum facinus commiserit, hoc vno scelere esse contenta. Vehementius in effedo tribunus plebis. At quanta merces Rhetori data est.

Dochimus.

Vt (Catenas habebat hospes tuus.)

Molossus.

Vt (Idem Verres, qui fuit semper.)

Anapæstus.

Vt (Patior, Iudices, & non molestè fero.)

IN MEDIO.

Amplissimus est uterque pæan, primus, & quartus. Nec solum dignitatem affert, & amplitudinem, sed etiam volubilitatem, atque celeritatem, quæ animi concitati affluente voluptate recreantur, ut, Vincat aliquando cupiditas, voluptasq; rationem, dummodo illa in hoc genere præscriptio, moderatioq; teneatur.

In hac oratione breui sex pæanas primos accipere possis: ex quibus incitatio est cursus, atque magnificentior amplitudo. Item, Fieri enim non potest, ut animus libidini deditus amore, desiderio, cupiditate, sæpe nimia copia, inopia etiam nonnunquam impeditus, hoc quicquid est, quod nos facimus, in dicendo, in modo agendo, verum etiam cogitando sustinere possit.

IN FINE.

Probantur *Creticus*, & *Dichoreus*.

Vt (Vetrem non ut hominem, cum homine compareris, ne qua tali viro mortuo fiat in-

iuria, sed ut pacem cum bello, leges cum vi, forum, & iurisdictionem cum seiro, & armis, aduentum, & comitatum cum exercitu, & victoria conferatis.)

Choreus, & *Molossus*.

Vt (Fateor me salutis omnium causæ ad eam partem accessisse subleuandam, quæ maxime laboraret.)

Dochimus.

Vt (Quos amissimus ciues, eos Martis via percudit, non ira victoria.)

Creticus duplex.

Vt (At quæ ipse cogitans sentio, in communionem tuorum temporum contuli.)

Aliquando Creticus triplex.

Vt (Facere enim probus adolefcens periculosè, quàm perpeti turpiter maluit.)

Creticus, & *Dactylus*.

Vt (Omnis oratio motibus consonet.)

Tribrachus cum Sponda.

Vt (Diu, multumque Brute, dubitavi.) Et (Maximus est fructus, iucunditasque sapientii.)

Choreus, & *Dispondeus*.

Vt (In monumentis maiorum suorum sit interfectus.)

Iambus, & *Dispondeus*.

Vt (Sed etiam gloriam per tales viros insugiendam.)

Tres Spondæ.

Vt (Victorijs illustratæ sunt.)

Quid de istis numerorum observationibus, & tota compositione sit sentiendum, & de cauendis vitijs.

CAPVT X.

Hæc igitur, si fuerint moderatè obseruata, lætioribus nonnunquam numeris exhilarant orationem. At contrà, si putidius dilectantur, sermonis nitorem non mediocriter artis infelicitate corrumpunt.

Atque ut Callimachus nimis affectatè diligentia statuatius fertur in fausto expolitio- nis studio suorum operum decus inquinasse, numero dictus inde καὶ ὀρατῆρος, quod artis violenta studentis quadam tyrannide naturæ florem opprimeret; sunt hæc sic videas plerosque, qui dum syllabis aucupandis insistent morosus, ab illo currentis annis aluco, in transuersa deterius abripi.

Etc.

Etenim, ne quis putet istas numerorum leges à certa quadam, & immutabili lege fluere, certè, qui de pedum bonitate scripserunt, dum omnia suarum aurium iudicio metiuntur, pugnantia nonnuquam inter se dicunt, ut in custodiendo numero, parùm numerosè videantur concinere. Virat Ephorus spondæum, & trochæum, quos tamen, ut generosos pedes passim alij permiscerent orationi.

Ab Aristotele dissentit nonnihil Cicero, à Cicerone Quintilianus: sed quid mirum? cum ipsi, qui hæc accuratius sunt consecrati, suis præceptis non semper inhaerent.

Certè Hieronymus ex Isocratis aliquot orationibus triginta fermè versus collegit, quos Sophista in hac numerorum gloria triumphanti iuveniliter obrudit, atque is corrector imposturus in eo ipso loco, quem reprehendit, senarium imprudens immittit. Ipsæ Ciceronis orationes, si ad præscriptos semper exigantur numeros, inueniuntur aliquando deficiente, non quòd hæc ignorarit, sed quòd præsentiarum grauitate maluerit aliquando contemnere. Quamobrem & in eo grammatica ingenia versus aliquot inter orationes deprehenderunt, ut in Pisonem; *Prob Dij immortales! quis hic illuxit dies?*

Et Luianæ historiæ initium ab Hexametro, à quibus non est vellicatum?

Facturus sine opera presium, quanquam nemo melius collocare potuit.

Quid igitur ad hanc numerorum rationem consequendam facere oportet? Primum quidem arbitror lectissimis auctoribus, maximè verò vni Tullio diutius insistendum, ut eius stylo, quasi coloratus animus generoso fortè impleatur, tum haud ita multum erit laborandum de numeris, quod enim accidit scribentibus, ut non de singulis literis cogitent, sed ipsæ vltro ad verborum textum veniant, sic vbi fuerit circumscripta mente sententia, confestim verba ea etiam numeri suauitate, qua fuerint infusillata concurrerent.

Ne quia igitur impetiti in hac numerorum lege consecranda peccent deterius, rectè monet Cicero.

Sed magnam exercitationem res flagitat: ne quid eorum, qui hoc genus secuti non tenuerunt, simile faciamus, ne aut verba traiciamus aperte, quòd melius aut cadat, aut voluatur oratio: qua traiectione verborum utitur Cælius Antipater, & nihilo tamen aptius explet concluditque sententias: aut inania quædam ver-

ba inculcemus, quasi complementa numerorum. Quo vitio Asiatici maximè numero seruietes laborant.

Sunt etiam, qui illo vitio, quod ab Hegeſia maximè fluxit, infringendis, concidendisque numeris, in quoddam genus abiectum incidant Siculorum simillimum. Tertium est, in quo fuerunt fratres illi Asiaticorum Rhetorum principes Hierocles, & Meneclæ, apud quos varietas non erat, quòd omnia ferè concluderentur vno modo: quæ vitia qui fugerit, ut neque verbum ita traiciat, ut id de industria factum intelligatur, neque inferciens verba, quasi rimas expleat, nec minutos numeros sequens concidat, delumbetque sententias, nec sine vlla commutatione in eodem semper versetur genere numerorum, is omnia ferè vitia vitauerit.

In genere autem hæc erunt obseruanda, in dicendo nihil esse propositum, nisi aut ne immoderata, aut angusta, aut dissoluta, aut fluens sit oratio. Itaque non sunt in ea tanquam tibicini percussione modi, sed vniuersa comprehensio; & species orationis clausa, & terminata est, quod voluptate aurium iudicatur.

Cauendum ne oratio multis breuibus exiliat, neue longiorum continuatione languescat, ne continuentur ij pedes, ex quibus efficiuntur titi, vulgatique versus, quod voluit Cicero, cum dixit,

Neque tamen hoc tanti laboris est quanti videtur: nec sunt Rhythmicorum omnia, ac Musicorum acerrima norma dirigenda: efficiendum est illud, modò ne fiat oratio, ne vageretur, ne insistat interius, nec exerrat longius, ut membris distinguatur, ut conuersiones habeat absolutas: neque semper vtendum est perpetuitate, & quasi conuersione verborum, sed sæpe carpenda membris minoribus oratio est, quæ tamen ipsa membra sunt numeris vincienda.

De vsu periodi.

CAPVT XL

Operæ pretium est, de vsu quoque periodorum monere discentem, ne quis ob imperitiam putet orationem perpetuis numeris adstringendâ, numerosum esse quicquid

Quid in genere obseruandum in numeris.

Hieronymus Sophista notauit 30. versus in orationibus Isocr.

Quomodo ascendit numeri.

Vitio, quæ obrepunt numeris. Cic. in orat. scilicet. 229.

Numerus est numerosum differtur. quid